

Владислав Откалюк

**ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
(НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ)**

В наші дні однією з важливих проблем освіти є недоброчесність як студентів, так і окремих викладачів. З полегшенням доступу до чужих робіт, красти їх чи їх частини стало набагато легше. На тему академічної доброчесності в цілому є низка зарубіжних публікацій (Рей М. Джонс, В. Джонсон, В. Струнсе), зокрема польських про академічну недоброчесність у сфері освіти (М. Вронський, С. Костаньчак). В Україні цю проблему висвітлювали М. Гриньова, Ю. Калиновський, В. Ромакін, а першою ґрунтовною працею, що висвітлювала проблеми плагіату та академічної чесності, була колективна монографія «Академічна чесність як основа сталого розвитку університету».

Мета нашої статті висвітлити проблеми академічної недоброчесності на прикладі України, та близької до нас Польщі.

На сьогодні порушення академічної доброчесності, тобто академічну недоброчесність, можна розбити на такі окремі аспекти: плагіат, фальсифікація досліджень, списування, обман, хабарництво. У вищих навчальних закладах найчастіше маємо справу з плагіатом, списуванням з боку студентів та з плагіатом, хабарництвом з боку викладачів. Більшість студентів забувають про те, що плагіат є незаконним і не етичним вчинком, для них є нормальним просто змінити ім'я автора, перевести з іншої мови чи зібрати статтю, дипломну роботу, тощо взявши чужий текст і дещо його переробивши. Також багато наукових керівників не приділяють достатньої уваги контролю написання роботи. Так студенти чи викладачі отримують змогу порушити закон.

В Україні академічна недоброчесність є досить серйозною проблемою. Важливою ознакою цього є існування бізнесу, що направлений на написання різних наукових робіт на замовлення, будь то курсова, диплом, стаття, монографія, магістерська, кандидатська чи докторська дисертація. Цей бізнес є легальним і закон не передбачає ніяких покарань тим, хто продає чи купує такі роботи. Повністю побороти його можуть лише зміни на законодавчому рівні, та в самій свідомості громадян академічна недоброчесність не є чимось поганим, тому такі зміни прийдуть ще не скоро. Якимось пом'якшити ситуацію могло б представлення академічної доброчесності на інституційному рівні в основних документах, що регламентують діяльність вищих навчальних закладів. Та аналіз найкращих університетів України показав, що «лише 6 з них мають спеціальні документи, що визначають етичне поле університету, але навіть не всі етичні кодекси містять позиції щодо забезпечення академічної доброчесності» [1, с. 204]. Та й у них йдеться тільки про студентське середовище. Глобальність цієї проблеми можна побачити у результатах соціологічного дослідження у рамках проекту «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку». «Так опитування 1928 студентів та 374 викладачів у 25 ВНЗ України засвідчило, що: 78% студентів складають іспити не самостійно, 67% з них вдаються до списування під час іспиту, 23% студентів вказують на випадки отримання оцінок за послуги або гроші, 90% студентів вдаються до плагіату» [1, с. 109]. Також поганою є тенденція переходу науково ступеня від академічної сфери до іміджевої. Він стає радше показником статусу особи, а не її досягнень. Тому зараз набуття наукових ступенів стало предметом маніпуляцій та шахрайства, що зумовлює падіння їх цінності та рівня визнання за кордоном.

У Польщі ситуація з плагіатом значно краща ніж в Україні, та далека від ідеалу. Там написання праць на замовлення не є окремою нішею бізнесу. Цьому допомагає

більше винесення проблем шахрайства на публіку і більш сильний контроль написаних робіт. Так, там з 2002 року працює онлайн сервіс Plagiat.pl, що здійснює перевірку на плагіат [4]. Сайт збирає статистику унікальності робіт. Згідно з нею, на 2016 рік показник подібності написаних робіт в Польщі становить 16,3%, а той час як в українських студентів — 34,4%. У працях, написаних іншими мовами (англійською, німецькою) плагіат зустрічається значно частіше, ніж у написаних польською. Також там діють і приватні системи антиплагіату, що значно краще справляються з поставленою задачею. Та все одно вони не достатньо дієві, адже не виявляють матеріали, що переведені з інших мов чи просто перефразовані. Досить цікавим для ознайомлення є «Репорт про принципи шанування авторства в дипломних та докторських працях» 2005 року. В ньому висвітлюється аналіз можливих шляхів подолання шахрайства в науці. Важливою проблемою Польщі є те, що важко довести до логічного завершення гучні справи з порушенням авторського права. «Прикладом може бути справа Т. Мажени, яка в 1999 році в Інституті історії Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні захистила докторат на тему полонійного харцерства в Франції в міжвоєнний період» [4]. Ситуацію погіршує й те, що майже неможливо виявити факт написання роботи на замовлення.

Таким чином, проблеми академічної доброчесності зараз вкрай важливі і потребують активних дій як з боку країни, так і з боку самих навчальних закладів. Важливою є заборона на рівні законодавства написання наукових праць на замовлення. Необхідний більш строгий контроль студентських робіт і більш сурове покарання за порушення норм. Тільки так можна підвищити рівень довіри до наукових праць, та рівень освіти вцілому, адже більш суворий контроль і більш високі вимоги допоможуть створити середовище, в якому будуть здорова конкуренція та етичне ставлення до чужих праць, прагнення до нових відкриттів і досліджень, до саморозвитку. І саме в такому середовищі ми зможемо зростити справжніх спеціалістів, що будуть рухати прогрес вперед, а не просто людей з дипломами, від яких можна счекати лиш стагнації чи деградації та махінацій і шахрайства заради отримання наукових ступенів.

Список використаної літератури

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету: [моногр.] / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. - К.: Таксон, 2016. - 234 с.
2. Етичний кодекс ученого України. – Національна академія наук України, 2009. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf>.
3. Про освіту: Проект закону України від 19.11.2015 №3491. Режим доступу: www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf.
4. *Шевчук Д.* Чатування на плагіат: польський досвід [електронний ресурс] / Д. Шевчук. Режим доступу: <http://kulturolog.org.ua/publications/-p-article/477-pladiarism.html>.

Станіслав Яловий

ПОГЛЯДИ А. С. МАКАРЕНКА НА РОЛЬ СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

У сучасному суспільстві досить часто простежується криза сім'ї, яка виявляється не лише у фінансовій проблемі, яка негативно впливає на культуру виховання дітей. Також недостатніми є педагогічний рівень виховання дітей у сім'ї. Батьки, як і діти, потребують любові та поваги один до одного. Тому для щасливого життя в суспільстві потрібно приділяти належну увагу вихованню дітей, проводити з ними більше свого вільного часу, а також відвідувати культурно-розважальні заклади. На основі педагогічних ідей А. С. Макаренка українські педагоги М. В. Кравченко, О. М. Микитюк, М. Г. Стельмахович та інші, досліджували проблеми сімейної педагогіки.